

Norges største kulturpris til Nils Gaup, Margreth Olin, Joachim Trier og Deeyah Khan: – Norsk film er inne i en storhetsperiode

Anders Jahres Kulturpris er Norges største æresbelønning for fremragende kulturell innsats. I år er det fire prisvinnere fra filmens verden som tildeles totalt to millioner kroner. Prisutvalgets leder Åse Kleveland uttaler at Nils Gaup, Margreth Olin, Joachim Trier og Deeyah Khan har vært sentrale for posisjonen norsk film har både nasjonalt og internasjonalt.

[Høyoppløselige bilder her](#)

For mer informasjon:

Anders Jahres Humanitære Stiftelse: 33 46 02 90 / 913 60 292 – post@ajhs.no
Kulturmeaglerne v/ Martin Øsmundset, martin.osmundset@kulturmeaglerne.no, 916 34 057

Det er fremragende filmkunstnere som står i sentrum når Anders Jahres Kulturpris skal deles ut 8. september 2022.

– Norsk film er inne i en storhetsperiode. Hver for seg representerer årets prisvinnere ulike områder innen filmkunsten, og gir derfor et samlet bilde av denne storhetsperioden. Norske filmer har fått en sterk posisjon både internasjonalt og her hjemme hos det norske kinopublikummet, sier prisutvalgets leder Åse Kleveland.

Det er første gang Anders Jahres Kulturpris i sin helhet tildeles filmskapere, og i den anledning har prisutvalget funnet det naturlig å hedre to filmskapere i Gaup og Trier, samt to dokumentarfilmskapere i Olin og Khan.

Håper prisen motiverer

Det samlede prisbeløpet er på to millioner kroner. Det vil bli fordelt likt på de fire vinnerne, med en halv million kroner til hver.

– Vårt ønske er at Anders Jahres kulturpris på den ene siden skal gi en anerkjennelse av de imponerende bidragene Nils Gaup, Margreth Olin, Joachim Trier og Deeyah Khan har lagt ned for filmkunsten gjennom sine karrierer. På den andre siden håper vi at det er en pris som motiverer, og at midlene som følger med prisen kan bidra til at disse visjonære regissørene får rom og anledning til å gi oss flere bevegende filmopplevelser, sier Kleveland.

Prisutvalgets leder Åse Kleveland med tre av prisvinnerne. Foto: Helge Brekke

OM PRISVINNERNE

NILS GAUP (f.1955)

Gaup er en norsk-samisk filmregissør, skuespiller og dramatiker, utdannet ved Statens Teaterhøgskole. Hans regidebut **Ofelaš (Veiviseren)**, 1987) ble en massiv kinosuksess, og vant Amanda-prisen for beste norske spillefilm i 1988. Den ble også nominert til Oscar for beste fremmedspråklige film, som første norske film siden Arne Skouens **Ni liv** fra 1957. **Ofelaš** fikk også bred USA-distribusjon. Filmen var en svært visuelt anlagt dramatisk fortelling fra Nordkalotten, basert på samiske sagn. Etter **Ofelaš** ble også ungdomsfilmene **Håkon Håkonsen** (1990) en internasjonal kinosuksess. Gaup regisserte deretter komedien **Hodet over vannet** (1993), som fikk Amanda-pris for Årets kinofilm. Den ble fulgt av **Misery Harbour**, basert på Aksel Sandemoses **En sjømann går i land** (1999).

Etter en periode med arbeid for TV, der han blant annet skapte serien **Nini** (1998) og filmen **Deadline Torp** (2005), kom Gaups lenge planlagte film **Kautokeino-opprøret** ut i 2008, som fikk betydelig oppmerksomhet under Cannes-festivalen i 2008. Familiefilmene **Reisen til julestjernen** ble lansert i 2012, TV-serien **Hjerterått** i 2013 og thrilleren **Glassdukkene** i 2014. Den historiske filmen **Birkebeinerne** hadde premiere i 2016. Gaup har også laget dokumentarfilmen **Bilder fra et nordisk drama** (2021), om den mindre anerkjente billed-kunstneren Aksel Waldemar Johannessen, samt Haakon Mehrens arbeid for hans kunst.

Nils Gaup var med på å grunnlegge teateret som i dag er kjent som Beaviváš Sámi Našunálateáhter i 1981. Han satte opp **Soga boalga** for **Beaviváš** i 1987 og sitt eget skuespill **Déjå-vu** på Hålogaland Teater i 1991.

MARGRETH OLIN (f.1970)

Olin er kjent for sine nære portretter av enkeltmennesker og for filmer som provoserer og inviterer til samfunnsdebatt. Eksamensfilmen fra Høgskolen i Volda, **I kjærleikens hus**, ble debuten i 1994. To år senere kom kortdokumentaren **Onkel Reidar** (1997), og den første langfilmen var **Dei mjuke hendene** (1998). Olin slo for alvor igjennom med den svært kritikerroste selvbiografiske kortdokumentaren **Kroppen min** i 2002.

Senere har Olin laget en rekke filmer som kommenterer den norske samtiden, med temaer som grådighet, skolevesen, rusomsorg og asylpolitikk. Hun står i en filmskapertradisjon som avkler overgrep og systemsvikt i samfunnet. Grupper som sjelden høres i det offentlige ordskiftet gis en stemme av Margreth Olin i filmer som **Engelen** (2009) og **De andre** (2012). **Engelen** er basert på livet til en venninne av Olin. Filmen, som er hennes første spillefilm, handler om rusavhengighet og omsorgssvikt under oppveksten. **De andre** tar for seg konsekvensene av midlertidig opphold for barn, som Norge innførte i 2009. Dokumentaren går tett på livet på asylmottak mens ungdommene teller ned til attenårsdagen sin, den dagen de kan bli sendt ut av landet.

I 2014 kom den Wim Wenders-produserte 3D-dokumentaren **Cathedrals of Culture**, hvor Olin med sitt portrett av Den norske operaen i Bjørvika var blant seks utvalgte filmskaperne som lot ikoniske bygninger fortelle sine egne historier. I 2016 skapte Olin igjen debatt med **Mannen fra Snåsa**, en dokumentar om den såkalte «Snåsa-mannen» Joralf Gjerstad. **Barndom** fra 2017 fulgte seksåringer gjennom et år i en Steiner-barnehage og inviterte til debatt om den såkalte seksårsreformen ved å løfte frem leken som barnets arbeid. **Selvportrett** (2020) handlet om den begavede kunstfotografen Lene Marie Fossen, som døde av anoreksi i 2019. For denne vant hun Amanda-prisen, som hun delte med Espen Wallin.

JOACHIM TRIER (f. 1974)

I 2015 ble Joachim Trier med *Louder Than Bombs* den første norske filmskaperen til å delta i hovedkonkurransen i Cannes siden Anja Breien i 1979. For denne filmen ble Trier også den første norske mottakeren av Nordisk råds filmpris. Med hans siste film *Verdens verste menneske* ble han igjen nominert til Gullpalmen i Cannes, og filmens hovedrolleinneholder Renate Reinsve vant prisen for Beste skuespillerinne. *Verdens verste menneske* ble også nominert til Oscar som beste internasjonale film, og filmen er sett av over en million mennesker internasjonalt.

Trier er utdannet ved Den Europæiske Filmhøjskole i Ebeltoft og ved National Film and Television School i London. Han har så langt regissert fem spillefilmer: *Reprise* (2006), *Oslo, 31. august* (2011), *Louder Than Bombs* (2015), *Thelma* (2017) og *Verdens verste menneske* (2021). Han har skrevet manus til samtlige i samarbeid med Eskil Vogt, og filmene har vunnet priser ved en lang rekke internasjonale festivaler. Her hjemme er han så langt tildelt tre Amanda-priser for Beste regi og to for Beste manus.

Trier har også skapt flere kortfilmer, blant dem *Pietà* (1999), *Still* (2001) og *Procter* (2002). Han var dessuten med-regissør på broren Emil Triers dokumentarfilm *Den andre Munch* (2018), som fulgte Karl Ove Knausgård gjennom arbeidet med å kuratere en utstilling for Munch-museet.

DEEYAH KHAN (f.1977)

Khan er en norsk-pakistansk sanger, musikk- og filmprodusent, filmregissør og menneskerettighetsaktivist. To ganger har hun fått tildelt Emmy-prisen for beste dokumentar: *Banaz – A Love Story* i 2013 og *White Right: Meeting the Enemy* (norsk tittel: *I møte med fienden*) i 2018. *Banaz – A Love Story* handler om æresdrap i innvandremiljøer i Europa. Filmen tar utgangspunkt i historien til britisk-kurdiske Banaz, som ble drept av sin familie i London i 2006. *I møte med fienden* viser Khan i personlige møter med amerikanske høyreekstremister. Disse filmene tilhører en trilogi kalt *Exposure*. Også *Islam's Non-Believers* (2016) hører til denne serien. Khan har dessuten skapt dokumentarene *Jihad: A Story of the Others* (2015) og *America's War on Abortion* (2020). Kvinners frigjøring og frihet har vært og er sentrale temaer i hennes kunst.

Deeyah Khan het opprinnelig Deepika Thathaal, men har fra 2002 vært kjent som Deeyah Khan eller bare Deeyah. Hun er født og oppvokst i Oslo, begynte å studere indisk og iransk klassisk musikk i en alder av sju år, med undervisning fra sin far. Hun gikk siden i lære hos Khayal-sangmestrene i Punjab-provinsen i Pakistan. I 1995 flyttet Deeyah Khan til London og deretter videre til USA, hvor hun fortsatt er basert i dag.

Hun har hatt en rekke samarbeidsprosjekter med framtrедende musikere i Norge og internasjonalt, blant andre Jan Garbarek, Nils Petter Molvær, Knut Reiersrud, Bob James, Andy Summers fra The Police og tabla-utøveren Ustad Shaukat Hussain Khan.

Om Anders Jahres Kulturpris

Anders Jahres Kulturpris er en æresbelønning for fremragende innsats, fortrinnsvis for norsk kulturliv. Prisen ble delt ut for første gang i 1990, og årets årgang er dermed den 33. i rekken.

Prisvinnerne blir hyllet med en utdelingsseremoni som vanligvis finner sted i Universitetets Aula i Oslo, med en påfølgende festmiddag på Hotel Continental. Prisen består av en betydelig pengesum, en statuett av billedhugger og tidligere prisvinner Nils Aas, samt et håndkalligrafert diplom. Prisen er den største i norsk kulturliv.

I prisutvalget sitter Åse Kleveland (leder), Bentein Baardson, Svein Olav Hoff, Helene Uri og Jon Gunnar Pedersen.

Tidligere tildelinger

- 1990 Asbjørn Aarnes og Nils Aas
- 1991 Mariss Jansons
- 1992 Benny Motzfeldt og Halldis Moren Vesaas
- 1993 Robert Levin og Stein Mehren
- 1994 Jakob Weidemann
- 1995 Ingrid Bjoner og Jan Garbarek
- 1996 Liv Ullmann
- Juniorpris til Gjertrud Jynge
- 1997 Arne Nordheim og Gordon Hølmebakk
- Juniorpris til Gisle Kverndokk og Cathrine Grøndahl
- 1998 Bergliot Hobæk Haff og Bentein Baardson
- Juniorpris til Nikolaj Frobenius og Herborg Kråkevik
- 1999 Leif Ove Andsnes, Solveig Kringlebotn og Truls Mørk
- 2000 Liv Dommersnes og Frans Widerberg
- Juniorpris til Andrea Bræin Hovig og Per Enoksson
- 2001 Knut Skram og Knut Ødegaard

- Juniorpris til Kari Postma Sundan og Steinar Opstad
- 2002 Tone Vigeland og Jan Groth
Juniorpris til Synnøve Øyen og Tomas Ramberg
- 2003 Sverre Fehn og Kjetil Trædal Thorsen
- 2004 Ingvar Ambjørnsen og Geir Kjetsaa
Juniorpris til Bjarte Breiteig og Alexander Rybak
- 2005 Håkon Bleken og Jens Johannessen
Juniorpris til Sverre Koren Bjertnæs og Christoffer Fjeldstad
- 2006 Jon Fosse, Svein Sturla Hungnes og Toralv Maurstad
- 2007 Karin Krog og Arve Tellefsen
Juniorpris til Trondheimsolistene
- 2008 Ulla-Mari Brantenberg og Peter Opsvik
Juniorpris til Tuva Gonsholt og Daniel Rybakken
- 2009 Mari Boine og Espen Giljane
- 2010 Soon-Mi Chung og Stephan Barratt-Due og Tom Sandberg
Juniorpris til Barratt Dues juniororkester og Unn Fahlstrøm
- 2011 Kristian Blystad og Bård Breivik
Juniorpris til Kristine Roald Sandøy og Signe Løvland Solberg
- 2012 Jan Erik Vold og Kari og Kjell Risvik
Juniorpris til Kaja Schjerven og Christina Gómez Baggethun
- 2013 Lise Fjeldstad og Stefan Herheim
Juniorpris til Birgitte Larsen og Sigrid Strøm Reibo
- 2014 Kari Nissen Brodtkorb og Kristin Jarmund
Juniorpris til Grete Sofie Borud Nybakken og Johanne Borthne/Vilhelm Christensen
- 2015 Torill Kove og Leonard Rickhard
Juniorpris til Izer Aliu og Johanne Hestvold
- 2016 Guri Hjeltnes, Jon Michelet, Helge Jordal og Museumsskipet Stiftelsen Hestmanden
- 2017 Knut Buen, Kirsten Bråten Berg, Hallvard T. Bjørgum, Annbjørg Lien og Hallgrim Hansegård
- 2018 Ole Paus, Anne Grete Preus og Kari Bremnes
- 2019 Tor Åge Bringsværd, Herbjørg Wassmo og Lars Saabye Christensen
- 2020 Lise Davidsen, Grete Pedersen og Det Norske Solistkor
- 2021 Elena Engelsen og Håkon Gullvåg

[Høyoppløselige bilder her](#)

For mer informasjon:

Anders Jahres Humanitære Stiftelse: 33 46 02 90 / 913 60 292 – post@ajhs.no
Kulturmeqlerne v/ Martin Øsmundset, martin.osmundset@kulturmeqlerne.no, 916 34 057

Du mottar denne e-posten fordi du er registrert i Kulturmeqlernes mailingliste for presse. E-postadressen er lagret i en egen database og deles ikke med andre. Hvis du ikke lenger ønsker å motta pressemeldinger fra oss, svar på denne e-posten, så fjerner vi adressen din.